

หลวงปู่ศรีจันทร์ วัณณาโก

โดย ผู้จัดการออนไลน์ 2 ตุลาคม 2545 16:14 น.

ชาติกำเนิดและชีวิตปฐมวัย

หลวงปู่ศรีจันทร์ วัณณาโก ชื่อเดิม ศรีจันทร์ จันทิห์ล้า เกิดเมื่อวันที่ 13 ค่ำ เดือนยี่ ปีมะโรง พ.ศ. 2447 ซึ่งตรงกับวันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2447 เกิด ณ บ้านปากเลย ตำบลวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย บิดาของท่านชื่อ อมาตย์ เพี้ยฤทธิ์ (ลี จันทิห์ล้า) มารดาของท่านชื่อ นางตุ้ จันทิห์ล้า ท่านหลวงปู่ศรีจันทร์เป็นบุตรคนที่ 12 ของตระกูลจันทิห์ล้าเป็นครอบครัวที่อุดมสมบูรณ์มาก มีฐานะญาติมิตรมากมาย เพราะบิดาของท่านหลวงปู่เป็นเพี้ย ซึ่งเป็นชื่อตำแหน่งของข้าราชการ ในภาคอีสาน

นับได้ว่าหลวงปู่ศรีจันทร์ วัณณาโก เป็นบุตรของข้าราชการไทยในยุคหนึ่งนั่นเอง และท่านได้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติในฐานะที่ท่านเป็นคนไทยคนหนึ่งอย่าง สมเกียรติ

หลวงปู่ศรีจันทร์ สมัยเป็นเด็กเล็กๆ อยู่ ท่านได้รับความอบอุ่นจากบิดาและมารดา ตลอดจนญาติพี่น้องทั้งหลาย พออายุได้เกณฑ์เข้าโรงเรียน บิดาของท่านได้นำไปฝากเพื่อศึกษาเล่าเรียน ณ โรงเรียนประจำอำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย

ในชีวิตปฐมวัย ท่านสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ในเกณฑ์ดีพอใช้ กิริยามารยาทของท่านนั้นตามปกติแล้ว เป็นเด็กที่เชื่อฟังบิดามารดาและญาติพี่น้องเสมอ เมื่อมาได้อยู่โรงเรียน จึงเป็นที่รักใคร่จากครูบาอาจารย์มาก ท่านเป็นคนเงียบ พูดน้อยมีสติปัญญามาแต่เด็ก จิตใจของท่านนั้นมีความเมตตา ปราณี อ่อนโยน มีความสงสารสัตว์ไม่ชอบการเบียดเบียน ไม่ว่ามนุษย์หรือสัตว์ ท่านมีความเข้าใจว่า ทุกชีวิตที่เกิดมา ย่อมมีความรักตัวกลัวตาย กลัวเจ็บ กลัวไข้ด้วยกันหมดทั้งสิ้น ดังนั้นการเบียดเบียนกันจึงเป็นเหตุให้ผู้ถูกเบียดเบียนเกิดทุกข์เวทนา มีเวรกรรมต่อกันหาที่สิ้นสุดลงไม่ได้

ส่วนผู้เบียดเบียนผู้อื่น ก็ไม่มีความสุข เกิดทุกข์ มีบาปกรรมอีกทั้งยังส่งผลให้ได้รับทุกขเวทนาเช่นกัน ฉะนั้นความคิดเช่นนี้ ท่านจึงพึงระวังไม่ให้เกิดบาปกรรมและระวังมาตั้งแต่สมัยเด็กจนได้บรรพชาอุปสมบท

การศึกษาของท่านสามารถเรียนจบชั้นประถมบริบูรณ์ (ชั้น ป.3) ในสมัยนั้น

ชีวิตสมณะ การแสวงหาธรรม และปฏิบัติ

ในกาลต่อมา หลวงปู่ศรีจันทร์ ได้ความคิดเห็นจากบิดามารดาของท่านให้เพิ่มวิชาความรู้เพื่อจะได้นำความรู้นั้นๆ มาประกอบกิจชีวิตอันดีงาม การศึกษาในสมัยนั้น ยังไม่กว้างขวางอย่างเช่นปัจจุบัน ถ้าบุคคลใดมีความประสงค์ที่จะก้าวหน้าต่อไป ก็จำเป็นต้องศึกษาในแหล่งนักปราชญ์ราชบัณฑิต ซึ่งเป็นวัดวาอารามนั่นเองที่เป็นแหล่งศึกษาแก่กุลบุตรผู้หวังความเจริญ

ใน พ.ศ. 2416 ท่านได้เข้าบรรพชาเป็นสามเณร ณ วัดศรีชมชื่น ตำบลวังสะพุง อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ในวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2416 ได้รับความเมตตาจากพระครูหวาดเป็นพระอุปัชฌาย์ ขณะนั้นท่านมีอายุได้ 15 ปีเต็ม เนื่องจากได้บวชเป็นสามเณรแล้ว ท่านมีจิตใจรักในทางศึกษามากอยู่แล้ว ท่านจึงเข้าศึกษาทางด้านพระปริยัติธรรม

การศึกษาพระวินัยนั้น ท่านมีความสนใจมากในการศึกษาด้านการปกครองหมู่คณะ ท่านจึงได้ออกเดินทางมาอยู่จำพรรษาที่กรุงเทพฯ และได้พำนักที่วัดสัมพันธวงศ์

ภายหลังท่านได้รับความเมตตาอันสูงสุดให้ได้ แปรญัตติเป็นสามเณรฝ่ายธรรมยุต เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2462 โดยได้รับความเมตตาจากพระเดชพระคุณ สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น สุจิตโต นพวงศ์) เป็นพระอุปัชฌาย์ อาจารย์ พระมหารัชมังคลาจารย์ เป็นพระกรรมวาจาจารย์

หลวงปู่ศรีจันทร์ (ในสมัยเป็นสามเณร) ท่านได้มานะพยายามเป็นยิ่งยวด ศึกษา

ธรรมวินัยอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะท่านได้รับความเอ็นดูจากพระอุปัชฌาย์และ
ครูบาอาจารย์ผู้ฝึกสอนจนมีความรู้ความเข้าใจขึ้นอีกมากมาย และยังเป็นทีที่ไว้วางใจจาก
ครูบาอาจารย์เป็นพิเศษ

สมัยที่เป็นสามเณรศรีจันทร์ จันทิเหล้า นั้น ท่านได้เข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ อยู่ใน
หมู่ของนักบวชนั้นท่านเป็นบุคคลที่รักความสงบมีความเมตตาปราณี กิริยาวาจา
เรียบร้อยรู้จักบาป-บุญ-คุณ-โทษ รู้จักนอบน้อมผู้ใหญ่มากกว่า และยังเป็นบุคคลที่เกิดมาใน
สกุล "เพี้ย" คนหนึ่งจริยาวัตรนิสัยจึงได้รับการอบรมมาจากบิดามารดาและญาติพี่น้อง
ของท่านมาก่อน จึงเป็นเหตุให้ท่านเรียบร้อยนอบน้อม กายวาจาที่แสดงออกมาเป็นที่พึง
จิตพึงใจแก่ผู้พบเห็นและผู้ที่อยู่ใกล้ชิด

เมื่อได้บรรพชาอุปสมบทเข้ามาในทางพระพุทธศาสนา และได้มาอยู่จำพรรษา
ใกล้ชิดกับครูบาอาจารย์ที่เป็นมหาราชบัณฑิตและท่านนักปราชญ์ทั้งหลายในกรุงเทพฯ
ตลอดจนถึงความเจริญก้าวหน้ามีเหตุมีผลได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย ที่องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าทางประกาศสอนสั่งไว้แล้วท่านยังได้มาอยู่ใกล้ชิดรับใช้พระ
อุปัชฌาย์ คือ สมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น สุจิตโต นพ
วงศ์) และยังมีพระเดชพระคุณเจ้าอีกหลายพระองค์ที่ประกอบด้วยสติปัญญาอันแหลม
คมรอบรู้ในพระธรรมวินัย ท่านจึงได้นอบน้อมขอจามาเป็นเยี่ยงอย่างใส่จิตใส่เกล้าของ
ท่านมาตลอด ความที่หลวงปู่ศรีจันทร์ วัณณาโก หรือวัณณาโกภิกขุ ขณะศึกษาเล่าเรียน
อยู่ ณ สำนักวัดสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานครในสมัยนั้น ท่านได้พยายามศึกษาวิชาครูผู้
จะดำเนินตามครูบาอาจารย์ไว้ ดังบทความที่สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ดิสสเถร นิพนธ์ไว้ ณ
วัดบรมนิวาส กรุงเทพฯ ดังนี้

ครู... "อันธรรมดาว่าผู้เป็นครู เมื่อจะทำการสอนควรบำเพ็ญพรหมวิหารธรรมให้
มีก่อนแล้วจึงจะสอนภายหลัง" พรหมวิหาร 4 อย่างก็คือ

1. เมตตา... คุณข้อนี้ ได้แก่อตั้งใจส่งความรักใคร่ไปให้แก่ผู้อื่น ถอนความเกลียด
ชังแก่ผู้อื่น

2. กรุณา.... คุณข้อนี้ ได้แก่อตั้งใจช่วยเหลือทุกข์ของผู้อื่น

3. มุกตา.... ได้แก่ ตั้งใจยินดีต่อผู้อื่น ในเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี ถอนความริษยา
ลาภผลจากผู้อื่น...

4. อุเบกขา... คุณข้อนี้ ได้แก่ ตั้งใจวางเฉยในเหตุการณ์ทั้งมวลแต่มิใช่เฉยอย่าง
ปราศจากสติ คือ เฉยในเมื่อได้พิจารณาเห็นว่าหมดอำนาจเมตตา กรุณา และมุกตาที่ได้แผ่
ไปแล้วจึงเฉย

คุณทั้ง 4 ประการนี้ เมื่อผู้เป็นครูบำเพ็ญให้เกิดมีย่อมเป็นที่ตั้งแห่งความรักเคารพ
นับถือของผู้ฟังและเป็นผู้ฉลาดในเชิงปราชญ์ ท่านมีความสังเกตจากครูบาอาจารย์ หมั่น
ศึกษาหาความรู้ใส่จิตใจของท่านไว้เป็นอันมากและวิธีการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระเบียบ
วินัย แผนศึกษาอบรม การปกครองหมู่คณะ ความรู้เหล่านี้หลวงปู่ศรีจันทร์ ได้มา
ปรับปรุงหมู่คณะที่ท่านรับผิดชอบนำความสุขเจริญรุ่งเรือง ในที่สุดขณะที่ท่านเป็น
สามเณรท่านสามารถสอนนักเรียนชั้นตรีและนักเรียนโทที่สนามหลวงได้ซึ่งเป็นปี
พ.ศ. 2466 ต่อมาท่านได้อุปสมบทต่อโดยได้รับความเมตตาธรรมเป็นครั้งที่สอง จาก
สมเด็จพระอุปัชฌาย์อาจารย์ของท่าน โดยได้เข้าอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ ณ วัดสัม
พันธวงศ์ ตำบลสัมพันธวงศ์ อำเภอสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร โดยสมเด็จพระ
พระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์ (ม.ร.ว.ชื่น สุจิตโต นพวงศ์) เป็นพระอุปัชฌาย์
อาจารย์ พระมหารัชชมังคลาจารย์ เป็นพระกรรมวาจาจารย์ เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.
2467

ภายหลังจากอุปสมบทเป็นพระภิกษุสงฆ์ เจริญข้อวัตรพระธรรมวินัย ตามแบบ
ฉบับท่านผู้รู้ทั้งหลาย อันเป็นเกียรติประวัติแก่ท่านในกาลต่อมาแล้ว หลวงปู่ศรีจันทร์
ท่านได้มีความพยายามที่จะศึกษาหาความรู้แก่ตนเองได้มากขึ้น ในพรรษาปี พ.ศ.
2467 หลวงปู่ศรีจันทร์ ญาณโก ท่านได้พยายามศึกษาพระธรรมวินัยอย่างยิ่งยวดไม่
ปล่อยเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์ ท่านได้ใช้เวลาส่วนมากทุ่มเทให้แก่การศึกษา ท่าน
พยายามสนองพระเดชพระคุณของพระอุปัชฌาย์อาจารย์ ที่พระเดชพระคุณเมตตาพึง
หวังในตัวของท่านไว้ ความพยายามที่เกิดจากกำลังใจที่ครูบาอาจารย์คอยส่งเสริมท่านนี้
เป็นผลสำเร็จอย่างง่ายดายในปีเดียวกันคือ หลวงปู่ศรีจันทร์ ญาณโก สามารถสอบ
นักเรียนชั้นเอกในสนามหลวงได้เมื่อ พ.ศ. 2467 นั่นเอง หลวงปู่ศรีจันทร์ ญาณโก
สมัยอยู่จำพรรษาที่วัดสัมพันธวงศ์กรุงเทพฯ แม้ท่านจะมีความศึกษาทางด้านพระปริยัติ

ธรรม แต่ส่วนลึกของจิตใจท่านในยามนั้นหลวงปู่มีความสนใจ ประพุดปฏิบัติภาวนา ธรรมมาก และท่านได้เริ่มต้นปฏิบัติทางด้านพระกรรมฐานที่วัดสัมพันธวงศ์อีกด้วย สามารถกระทำความรู้กันไปอย่างได้ผล และมีความชำนาญในสมาธิภาวนามาก

ท่านได้ถือข้อวัตรไว้อย่างเคร่งครัด เช่น ถันในบาตร ถันหนเดียว รักษาความ สันโดษ ไม่ชอบคลุกคลีกับหมู่คณะ ถ้าเมื่อยามไคว่างจากภารกิจอื่นแล้ว หลวงปู่ศรีจันทร์ จะเข้าที่บำเพ็ญเพียรภาวนาทันที ดังนั้นก่อนที่จะหันเข้าไปบรรมอยู่กับหลวงปู่มนั้ณ ฐิตต โตะ นั้นหลวงปู่ศรีจันทร์ พอมีความเข้าใจในการปฏิบัติมาบ้างแล้วในช่วงแรกๆ อย่างไร ก็ตามหลวงปู่หลวงปู่ศรีจันทร์ได้ศึกษามาเป็นตัวหนังสือในข้อธุดงควัตร ขณะที่ศึกษา ปริยัติธรรม แต่ท่านถือหลักที่ว่ามีความเชื่อธรรมคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า หลวงปู่ศรีจันทร์ จึงพิสูจน์และมีความรู้จริงดังการที่ได้พิสูจน์มาแล้วนั้น หลวงปู่ศรี จันทร วัฒนโก สมัยเป็นพระมหาได้เทียบด้วยสติปัญญาแล้วว่า "เป็นสถานที่ที่ควรตั้ง มหาวิทยาลัย และเป็นวิชาที่ควรบรรจุเข้าในหลักสูตรมหาวิทยาลัยทางโลก"

ธุดงควัตร 13 กับขันธวัตร 14 ในทางพระศาสนาก็สามารถเป็นได้ทั้งสถานที่ ตั้งมหาวิทยาลัยและหลักวิชาแห่งมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยแยกออกจากธุดงค์บางข้อที่ ควรเป็นสถานที่มหาวิทยาลัยแห่งการบำเพ็ญภาวนาศึกษาตามควร

คือข้อถือการอยู่ป่าเป็นวัตร อยู่รุกขมูลได้ร่มไม้เป็นวัตร อยู่ป่าช้าเป็นวัตรการเยี่ยม ป่าช้าเป็นวัตร สถานที่ควรอนุโลมเข้าในที่เหล่านี้ก็ควรอนุโลมได้ เช่นถ้ำเงื่อมผา เรือน ว่างที่ปราศจากคนอยู่อาศัยเป็นต้น แต่หลวงปู่ศรีจันทร์ วัฒนโก ท่านถือว่าท่านเป็น พระสงฆ์ ท่านจึงมั่นในการประพุด จึงจำเป็นอยู่ที่จะต้องสงเคราะห์เข้าในหลักธรรม ของพระพุทธเจ้า เช่น การถือผ้าบังสกุลเป็นวัตร การถือเฉพาะผ้าสามผืนเป็นวัตรการ บิณฑบาตเป็นวัตร การถันในบาตรเป็นวัตร การถันหนเดียวในวันหนึ่งๆ เป็นวัตรการ ห้ามกัณฑ์ที่ตามมาทีหลังเป็นวัตร การไม่พักนอนเป็นคินๆ ไปเป็นวัตรกรรมฐาน 40 ห้อง ซึ่งเป็นหลักวิชาการทางภาคปฏิบัติ ก็สงเคราะห์เข้าด้วยกับธุดงค์ภาควิชาการ

สรุปแล้ว พระพุทธศาสนาเป็นความสมบูรณ์ด้วยวิชาในแขนงต่างๆ เป็น มหาวิทยาลัยศาสนาแต่พระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่เริ่มประกาศธรรมสอนโลก

หลวงปู่ศรีจันทร์ จึงเข้าใจในหลักนี้ และมีความสนใจเป็นพิเศษ ส่วนการศึกษาทางโลก นั้นท่านก็สามารถเรียนรู้ได้คือ...

1. ท่านเป็นนักปกครอง
2. ท่านเป็นนักพัฒนา
3. ท่านเป็นนักปฏิบัติธรรม

ความจริงทั้งหลายเหล่านี้เป็นที่ประจักษ์แก่ท่านพระเดชพระคุณ ครูบาอาจารย์ทั้งหลายตลอดจนศิษยานุศิษย์ที่เคารพนับถือมาเป็นอย่างดี

หลวงปู่ศรีจันทร์ ในฐานะที่ท่านดำรงสมณเพศอย่างสันโดษ ท่านออกบิณฑบาตทุกวัน จันเภาวันละมือเดียว ไม่เคยแปรเปลี่ยนความตั้งใจเดิมตลอดเวลาอันยาวนาน ความในใจในเรื่องพระกรรมฐานนี้ทำให้ท่านได้บุกบั่นไปนมัสการหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต และได้ฝากตนเป็นศิษย์ในสายพระกรรมฐานรูปหนึ่ง หลวงปู่ศรีจันทร์ ได้รับอุบายธรรมจากพระอาจารย์ใหญ่มั่น ภูริทัตโต ในแนวทางปฏิบัติทางจิตโดยอาศัยการเจริญสมณธรรมในป่าดงพงไพร เพราะเราชาวพุทธทุกคนมีความกล้าที่จะยืนยันได้ว่า ความรู้ความสามารถที่ได้รับมอบอย่างเต็มภาคภูมินี้เป็นหลักสูตรในป่าดง

พระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงอำนวยการสร้าง และการสอนด้วยพระองค์เอง และพระองค์ทรงรับสั่งพระสาวกทั้งหลายให้สั่งสอนแทนในสมัยนั้น ย่อมหมายถึงหลักวิชาที่ล้ำเลิศในโลกไม่มีวิชาใดเสมอเหมือนในไตรภพนี้ มนุษย์ เทวดา อินทร์พรหม ยมยักษ์ ต่างก็มีความเคารพนับถือยกย่องพระพุทธเจ้าว่า เป็นครูเอกในสามภพ ดังในบทพระพุทธคุณว่า สดธา เทวมนุสฺसानํ เป็นครูผู้สอนเทวดา และมนุษย์ทั้งหลาย อันวิชา "วิมุตติ" ทั้งหลายดังกล่าวมา จึงเป็นที่ยกย่องเทิดทูนสถาบันป่าเหล่านี้มาประจำศาสนาของพระพุทธองค์

เวลาใดที่กุลบุตรเข้ามาบวชเป็นพระ ก็ทรงสอนกรรมฐาน 5 และอนุสาสน์ มีการอยู่ร่วมไม้เป็นต้น ให้วางเข็มทิศทางเดินของปฏิบัติอันเป็นเครื่องมือฟาดฟัน บุกเบิกดงหนาป่าทึบ คือ กิเลสชนิดต่างๆ ภายในจิตใจที่มามีปิดกั้นกันจิตไม่ให้มอง

เห็นทางเดินเพื่อมรรคผลนิพพาน ทำให้เดินโล่งไปด้วยธรรมวาทะที่ประทานให้
ดังนั้นเวลาบวชเป็นสามเณร พระอุปัชฌาย์จึงสอนกรรมฐานห้า ให้เป็นเครื่องมือต่อสู้กับ
มารร้ายต่างๆ ให้พินาศขาดสูญไปจากจิตใจ พระอุปัชฌาย์จารย์เป็นผู้รู้ผู้จำแนกเจริญรอย
ตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ที่พระพุทธองค์เพียงไม่ทราบสอนอนุศาสน์เกี่ยวกับการ
อยู่ป่าเท่านั้นทั้งนี้อาจทรงเห็นว่า สามเณรยังเล็กอยู่จึงยังไม่ส่งเข้าแนวรบอันเป็นชัย
สมรภูมิสำคัญพระสาวกอรหันต์จำนวนมากในสมัยพุทธกาล แทบพูดได้ว่าร้อยทั้งร้อยที่
สำเร็จธรรมจากป่าดังกล่าวมาแล้ว

หลวงปู่ศรีจันทร์ วัณณาโก ภายหลังจากได้รับอุบายธรรมปฏิบัติจากหลวงปู่มั่น
แล้ว ท่านก็มีได้นิ่งนอนใจ หลวงปู่ศรีจันทร์ ธิเบศรออกชวนหาทางปฏิบัติธรรมใส่ป่า
ดงพงไพรต่อไป หลวงปู่ได้เคยออกเดินธุดงค์ โดยไปอาศัยตามป่าภูเขาเงื้อมผาบุกไป
ตามป่าดงดิบต่างๆ หลายหนหลายแห่งเพื่อบำเพ็ญเพียรภาวนาธรรม หลวงปู่ศรีจันทร์
วัณณาโก ได้ถือกำเนิดใจดำเนินตนไปด้วยความสะดวกราบรื่นไม่ขลุกขลักขึ้นชื่อว่า
กิเลสแล้วไม่ว่าชนิดชนิดใดมากนักน้อยเพียงใด มันต้องแสดงตัวเป็นข้าศึกของเรา
ตลอดเวลา มันจะสำแดงฤทธิ์เดชของมันให้เห็นอยู่เสมอ ดังนั้น การออกเดินธุดงค์ เพื่อ
ขัดเกลามันออกจากจิตใจนี้ หลวงปู่ศรีจันทร์ มีความมานะอดทนเป็นอย่างยิ่ง ท่านเป็น
พระนักต่อสู้เป็นนักปฏิบัติธรรมจึงถือว่ากิเลสเป็นข้าศึกแก่ตัวของท่านเอง และเป็นกอง
ทุกข์ที่จะเกิดขึ้นแก่มนุษย์ทุกคน ท่านจึงยอมไม่นิ่งนอนใจที่จะเลี้ยงกิเลสไว้ ท่านกลับ
เห็นเสียว่า "ถ้าได้ทำลายเสียให้สิ้นซากลงไปในขณะที่ ก็จะเป็นที่พอใจอย่างยิ่ง
ประเสริฐกว่าจะเลี้ยงไว้ทำพิษแก่ตนเองในภายหลัง หรือในวันอื่นต่อไป"

สำหรับหลวงปู่ศรีจันทร์ วัณณาโก ท่านเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่มีภารกิจอันต่อเนื่อง
มากมายทั้งในด้านการปกครอง และทางด้านอารมชี้นะแนวทางอันเป็นทางเอก ใน
บวรพระพุทธศาสนา

อีกด้านหนึ่งคือ ทางด้านพัฒนา ซึ่งประกอบด้วยหลักสองประการ

1. ทางด้านจิตใจ

2. ทางด้านวัตถุ

ทางด้านจิตใจนั้น หลวงปู่ศรีจันทร์ วัณณาโก เปิดอบรมภาคปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเล็กละกิเลส ตัณหา อุปทาน มุ่งตรงต่อคำสอนขององค์พระผู้มีพระภาคเจ้าคือแนวทางวิมุตติหลุดพ้น นั้งเอง ทางด้านวัตถุนั้น หลวงปู่ศรีจันทร์ ได้เป็นผู้ริเริ่มนำคณะศรัทธาญาติโยมให้ร่วมจิตใจกันสร้างวัตถุเป็นเครื่องต่อเนื่องแก่พระศาสนา ให้เจริญรุ่งเรืองเป็นศรีสง่าแก่วงการพระพุทธศาสนานั้งเอง

ธรรมโอวาท

...สมัยนี้เป็นสมัยที่โลกวุ่นวาย เนื่องมาจากเศรษฐกิจข้างจากภัยต่างๆ มีโจรภัย บ้าง อุทกภัยบ้าง อัคคีภัยบ้าง และเกิดอุปัทวเหตุต่างๆ มีรถชนกันบ้าง และจี๋-ปล้น-ข่มขืน-เรียกค่าไถ่กันบ้างทำให้เกิดความหวาดเสีย สะดุ้งกลัว หากความสงบสุขได้ยาก จึงมีบางท่าน บางหมู่ บางเหล่า อยากจะแสวงหาธรรมะสำหรับปฏิบัติทำให้จิตใจสงบ เยือกเย็น ไม่ต้องเดือดร้อนวุ่นวายไปตามโลก.....ผู้มีสันติคือ ความสงบยอมมีใจเยือกเย็น เป็นสุข มีความสุภาพ อ่อนโยน นิ่มนวล มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส น่ารัก ไม่อิจฉา ไม่พยาบาทใคร เปี่ยมไปด้วยพรหมวิหารธรรมเมื่อมีอุปสรรคหรืออันตรายเกิดขึ้น ย่อมมีใจเข้มแข็ง ใช้สันติของตนโดยธรรม เอาชนะอุปสรรคหรืออันตรายเหล่านั้น ให้ผ่านพ้นไปโดยสวัสดิ์ ถ้าเป็นผู้ปกครองเขาก็สามารถทำหมู่คณะของตนให้ปลอดภัยในที่ทุกสถานในกาลทุกเมื่อ

เรื่องสมาธิ

สมาธิ ภิกขเว ภาเวถ สมาหิโต ยถาภูตํ ปชานาติ

แปลว่า ภิกษุทั้งหลาย ท่านทั้งหลายจงยังสมาธิให้เกิด ชนผู้มีจิตเป็นสมาธิแล้วย่อมรู้ความจริง เพราะเหตุไร พระศาสดาจึงทรงชักนำในอันบำเพ็ญสมาธิ เพราะใจที่ได้อบรมดีแล้วย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์อันใหญ่ คนเราจะทำอะไรผิดหรือเสียก็เพราะใจ ลำพังกายเหมือนรูปหุ่น ใจเหมือนคนชัก รูปหุ่นจะกระดิกพลิกแพลงไปเท่าไร ก็ส่อใจของคนชัก ฉนั้นใด อาการ กายวาจาจะเป็นไปอย่างไร ก็ส่ออาการของใจ ฉนั้นนั้น

อีกอย่างหนึ่ง กายเหมือนเรือ ใจเหมือนนายเรือ ถ้านายเรือไม่ได้รับฝึกหัดชำนาญ ชำนาญหรือประมาทไป ก็พาเอาเรือไปเป็นอันตรายเสีย ต่อเป็นผู้ได้ศึกษาและมีสติ จึงจะสามารถพาไปถึงท่าฉันใด ใจก็ฉันนั้น ที่ชั่วและปล่อยยให้ละเลิงก็จะชักงูให้ประพุดชั่วทางกายทางวาจา มีประการต่างๆ ล้วนแต่เป็นส่วนเสียหาย ถ้าได้รับการอบรมในทางดีก็จะชักงูในทางดี ท่านกล่าวว่า ใจที่ไม่ได้อบรม อาจทำคนให้ฉิบหาย ยิ่งกว่าโจร หรือคนมีเวรจะทำให้เสียอีก ใจที่ได้รับการอบรมอาจทำได้ดียิ่งกว่าบิดา มารดาและญาติผู้รักใคร่จะพึงทำให้ได้ เพราะเหตุนี้พระศาสดาผู้ทรงพระกรุณาใหญ่ แสวงหาประโยชน์แก่ประชาชน จึงได้ทรงชักนำในอันบำเพ็ญสมาธิ

สมาธินั้น พึงรู้อย่างนี้ ใจนี้อบรมดีแล้วย่อมเห็นอรรถเห็นธรรมแจ้งชัด ทำอะไร ย่อมจะสำเร็จ แต่ใจนี้ โดยปกตินี้อารมณ์ไม่ดีเข้าขัดขวางไม่ให้แน่วแน่วลงได้ ซึ่งเรียกว่า นิรวณฺห์ คือธรรมอันกันจิตไม่ให้บรรลุความดี นิรวณฺห์ท่านแจกเป็น 5

ความกำหนดด้วยอำนาจกิเลสตาม เรียกกามฉันทะ 1 ความงุ่นง่านด้วยกำลัง โทสะอย่างสูงถึงให้จงล้าของผลาญผู้อื่น เรียกชื่อตามอาการถึงที่สุดว่า พยาบาท

ความท้อแท้หรือคร้านและความง่วงงุน รวมเรียกว่า ถีนมิทธะ เพราะเหตุหลอ หลอแห่งจิตเหมือนกัน นี้จัดเป็นนิรวณฺห์อีก 1

ความฟุ้งซ่านหรือคิดพล่านและความจิตจางเร็ว รวมเรียกว่า อุทธัจจะกุกกุจจะ เพราะเหตุกำเริบไม่อยู่ที่แห่งจิตเหมือนกัน นี้จัดเป็นนิรวณฺห์อีก 1

ความลังเลไม่แน่วแน่ได้เรียก วิจิกิฉา 1

สมัยใดนิรวณฺห์ 5 อย่างนี้ แต่อย่างใดอย่างหนึ่งครอบงำจิตบุคคลย่อมไม่คิดเห็น อรรถเห็นธรรม เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมไม่อาจประกอบกิจให้สำเร็จ ประโยชน์ตนประโยชน์ ท่านการทำจิตให้ปลอดจากนิรวณฺห์เหล่านี้ รักษาให้แน่วแน่ชื่อว่าสมาธิ

สมาธินี้ เป็นกำลังสำคัญ ในอันจะให้คิดเห็นอรรถธรรมและเหตุผลอันสุขุมลึกถึง
พระศาสนาจึงตรัสไว้ในพระบาลีว่า

สมหิโต ยถาภูตํ ปชานาติ ผู้มีใจตั้งมั่นแล้วย่อมรู้ตามเป็นจริง

ใจดวงเดียวนึกพว้างไปในอารมณ์ต่างๆ ย่อมคิดคิดแต่ไม่เห็นทาง ต่อนึกดังลงไป
ในอารมณ์เดียวเป็นสมาธิ จึงจะคิดเป็นปรุโปร่ง คุณน้ำบ่าไปหลายทาง จะใช้กำลังพัด
เครื่องจักรไม่ได้แรง เหมือนน้ำไหลบ่าลงทางเดียว ฉะนั้นสมาธิก็คือ รวมความคิดของใจ
ให้ดังลงไปทางเดียว จึงเป็นกำลังอันใหญ่ให้แทงตลอดอรรถธรรม และเหตุผลอัน
สุขุม

การเข้าสมาธิมีประโยชน์ 2 อย่างคือ

1. ทำให้กระแสนจิตแรงกล้า มีแสงสว่างจ้ากว่าธรรมดา แสงสว่างนี้ เรียกว่าปัญญา
ประโยชน์ของสมาธิในลักษณะนี้เราจะพูดสั้นๆ ว่า สมาธิทำให้เกิดปัญญาก็ได้ พระบาลี
ยืนยันก็มีว่า สมาธิปริภาวิโต ปญฺญามหปฺพล โหติ มหานิสฺโส สมาธิทำให้ปัญญาใช้
ได้ผลมาก

2. ทำให้กิเลสหมดไป หมายความว่าจิตคนเราตามปกติย่อมเต็มไปด้วยกิเลส
ความรัก ความชัง ความหลง พอกพูนด้วยอารมณ์ทั้งดีทั้งร้าย จนกระทั่งได้ชื่อว่า ปุณฺณ
คนหนา ที่นี้จิตที่ถูกควบคุมเข้าสู่บังคับที่ละชั้นๆ นั้น จะทำได้ต่อเมื่อจนลดอารมณ์
อันรุนแรงออกจากจิตให้มากที่สุดจึงจะเข้าสมาธิชั้นในๆ ได้ เปรียบเหมือนว่า มีประตูอยู่
8 ชั้น ชั้นนอกกว้างแล้วก็แคบเข้าตามลำดับคนๆ หนึ่งหาบของมารุ่งรังจะเข้าประตูนั้น
ต้องทิ้งหาบอย่างน้อยก็ข้างหนึ่งจึงจะเข้าได้ พอไปถึงประตูที่ 2 ถ้ายังหิ้วของอยู่ก็เข้า
ไม่ได้ต้องทิ้งหิ้วพอจะเข้าประตูที่ 3 ต้องทิ้งห่อ จนกระทั่งเหลือแต่ตัวจึงจะเข้าประตู
สุดท้ายได้ ฉะนั้นใครที่จิตนั้น จิตจะต้องปล่อยอารมณ์แล้วร้ายเรื่อยไป จึงจะเข้าสมาธิ โดย
ลำดับ ไปจนถึงสมาธิที่ 8 ได้ ท่านผู้ได้รูปฌานก็ดี อรูปฌานก็ดี ก็ยังเป็นส่วนโลกียะอยู่
จิตจากอดีตภพนั้น แล้วย่อมไปเกิดในพรหมโลก ตามกำลังญาณของตน ส่วนผู้ปฏิบัติ
ด้วยการชำระกาย วาจา และใจ ของตนให้บริสุทธิ์ สะอาด ผ่องใส จากกิเลสเครื่องเศร้า
หมอง มีราคะ โสกะ โทสะ โมหะ เป็นต้น ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ก็จะได้บรรลุมรรคผล

สมประสงค์ทุกประการ

รวมความว่า สมาธิมีประโยชน์ 2 อย่างคือ

1. ทำให้ดวงปัญญาแก่กล้า แล
2. ทำให้บรรลุนิพพาน

ปัจฉิมบท

ปัจจุบันนี้ หลวงปู่ศรีจันทร์ ยังรอนักปฏิบัติธรรม เพื่อค้นคว้าหาทางพ้นทุกข์ตาม
สติกำลังที่ท่านพึงแนะนำได้อยู่เป็นนิจ

หลวงปู่ยินดีเป็นอันมาก ที่บรรดาพุทธบริษัทให้ความสนใจเป็นพิเศษในเรื่อง
วิปัสสนากรรมฐาน

หลวงปู่มักกล่าวสอนอยู่เสมอว่า

"การปฏิบัติพระกรรมฐานนี้ มีทางออกที่ดี เพราะสามารถยกระดับจิตความคิด
ทางใจให้พ้นออกจากกองทุกข์ ที่เต็มไปด้วยกิเลส ตัณหา อุปาทาน อย่างสิ้นเชิง"

หลวงปู่ศรีจันทร์ ญาณโก ท่านสมแล้วที่เป็นเนื่อนาบุญของพวกเรา ไม่มีนาบุญ
อื่นยิ่งไปกว่า